

Seleucia

Sayı VII - 2017

Olba Kazısı Serisi

Seleucia VII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia editörler kurulu, destekleri için Mersin Bölge Sulama Kooperatifleri Birliđi Başkanı Ersin Akdoğan'a şükranlarını sunar.

The Editorial Board of *Seleucia* expresses their gratitude for the support of the President of the Irrigation Cooperatives' Union of Mersin Region, Mr. Ersin Akdoğan.

Seleucia VII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan - Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. *Seleucia* Dergisi, Sayı VI - 2016'dan itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır. Yollanan alışmalar, giriş sayfalarında belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Nisan - Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, 7. sayfada belirtilen yazım kurallarına uygunsa yayınlanır, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını *Seleucia* yayınına devretmiş sayılır. *Seleucia* kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı VI - 2016'dan itibaren ULAKBİM'de taranmaktadır.

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Murat Özyıldırım
Tuna Akçay

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Aygül Süel
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Sedef Çokay-Keççe
Doç. Dr. Sema Sandalcı
Doç. Dr. Hacer Sibel Ünalın
Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici-Coşkun
Yrd. Doç. Dr. Merih Ereğ
Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan
Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Murat Özgen
Yrd. Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Öğr. Gör. Dr. Tuna Akçay
Dr. Vujadin Ivanisevic

Seleucia
Olba Kazısı Serisi VII
Sayı: 7

ISSN: 2148-4120

Kapak Tasarım

Tuna Akçay

Yazışma Adresi

Okt. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü, 33343,
Mersin - Türkiye
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E – posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Adres

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 52
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02
www.homerbooks.com
e-mail: homer@homerbooks.com

Baskı

Dijital Düşler Basım San. Ve Tic. A.Ş.
Nato Cad.Çınarlı Sok. No: 17
34418 Seyrantepe/Kağıthane
0212 279 64 44
Sertifika No: 12922

Dağıtım

Homer Kitabevi ve Yayıncılık Ltd. Şti.
Yeni Çarşı Caddesi, No: 52
Galatasaray, Beyoğlu, 34433, İstanbul
Tel: 0212 249 59 02

Seleucia | Sayı 7 | Nisan - Mayıs 2017

Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri

Lighting Devices from Olympos Excavation

B. Yelda Olcay Uçkan - Muradiye Öztaşkın

11

Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu:
Ön Sonuçlar

*The Preliminary Results on the Olba Theater in
the Light of Archaeological Excavations*

Emel Erten - Deniz Kaplan

29

Olba Manastırı Kuzey Kilisesi'nden
(*Diakonikon*) Bizans Dönemi *Opus Sectile*
Taban Döşemesi

*The Opus Sectile Floor of the Diaconikon of the
Northern Church - Monastery of Olba*

Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin

47

Olba'da Bulunan Sikkeler Işığında Kentin
Erken Yerleşim Tarihi

*The Early History of Olba in the Light of Coin
Finds*

Tuna Akçay

69

Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh
Buluntuları

*Glass Goblet Finds from Olba Theater
Excavations*

Emel Erten - Emine Akkuş Koçak

89

Olba Kazısı'nda Ele Geçen Hellenistik
Dönem'e Ait Bir Sepet Kulplu Amphora
Parçası

*Hellenistic Basket Handled Amphora Fragment
from Olba Excavations*

Erkan Alkaç

113

Sikke Buluntuları Bağlamında Olba'da
II. Constantius Dönemi

*Olba During the Reign of Constantius II in the
Context of Coin Finds*

Emel Erten

129

Klazomenai Karantina Adası Kuzey
Yamacı Kazılarında Ele Geçen Oturan
Çıplak Genç Kız Figürinleri

*Sedantary Naked Young Female Figurines
Obtained From The Excavations In The North
Slope of Klazomenai Karantina Island*

Aslıhan Özbay

147

Karabel Asarcık'taki Sion Manastırı Mezar
Odası ve Bizans Lahitleri

*The Burial Chamber and Early Byzantine
Sarcophagi in the Sion Monastery at Karabel
Asarcık*

Bülent İşler

161

Mimari Plastik Veriler Işığında Erken
Bizans Döneminde Side'de Sütunlu
Caddelerin Onarımı

*The Repairs of the Early Byzantine Colonnaded
Streets of Side in the Light of Architectural
Decoration Finds*

Şener Yıldırım

187

Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları
Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik
Dönem Pişmiş Toprak Figürinler

*Klazomenai Karantina Island North Slope
Excavation Stratigraphy and The Terracotta
Figurines Of The Hellenistic Period*

Fikret Özbay - Aslıhan Özbay

207

Erken Hıristiyanlık Döneminde
Zephyrion/Zephyrium

Zephyrion/Zephyrium in Early Christian Period

Murat Özyıldırım - Muzaffer Yılmaz

225

Erken Hıristiyan Literatüründe Yahudiler ve Anti-Semitizm

Jews And Anti-Semitism in Early Christian Literature

Ulaş Töre Sivrioğlu

235

Zeus Labraundos Kutsal Alanı Su Kompleksi Kazıları Cam Buluntuları

Glass Finds from Water Complex in the Sanctuary of Zeus Labraundos

Ömür Dünya Çakmaklı

279

Tripolis'teki 6 No.lu Kaya Mezarı

Rock-cut Tomb Number 6 in Tripolis

Sabri Arıcı - AYTEKİN ERDOĞAN

297

Seyitömer Höyük Hellenistik Dönem

Balık Tabakları

Hellenistic Fish Plates from Seyitömer Höyük

Figen Çevirici Coşkun

325

Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At

Rhytonu

A Glass Horse Rhyton From Aşağı Salat Höyük

S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İLKAY AKLAN

345

Kuva-yi Milliye Müzesi'nden Bir Grup

Gümüş Venedik Sikkesi

A Group Of Silver Venetian Coins From The

Kuva-yi Milliye Museum

Ceren Ünal

363

Direkli Mağarası Epi-paleolitik Dönem Yaşamsal Alan Düzenlemeleri Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment on The Arrangement of The Living Areas in the Epi-paleolithic Period of

Direkli Cave

Cevdet Merih Erek

377

Orta Aras Havzası'nda Bir Orta Tunç Çağı Kalesi: Çalgüney

A Middle Bronze Age Castle in Middle Aras Basin: Çalgüney

Ayhan Yardımcıel - Emine Gizlenci

397

Olba Akropolisi Kuzey Kule Kazısından Ele Geçen Karbonize Ahşap Malzemenin Anatomik Analizi

Anatomical Analysis of Carbonized Wood Material Obtained from Olba Acropolis North

Tower Excavation

Barbaros Yaman - Ali Akın Akyol - Emel Erten

411

Olba Kazısı Tiyatro Seramik Buluntuları

Arkeometrik Çalışmaları

The Archaeometric Research on the Pottery Finds from the Theater at Olba

Ali Akın Akyol - Safiye Aydın

421

Kitap Tanıtımı

Book Review

Ömer Özyiğit'e Armağan – Studies in Honour of Ömer Özyiğit

Emel Erten

439

Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi

Murat Özyıldırım

447

PRAEFATIO

Editörler kurulu olarak *Seleucia*'nın yedinci sayısını (2017) sizlere sunmaktan mutluluk duymaktayız. Ayrıca, dergimizin TÜBİTAK'a bağlı ULAKBİM tarafından TR indeksinde bilimsel dergi olarak 6. sayısından (2016) başlayarak taranmaya hak kazanmış olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur. Bu başarıyı yazarlarımıza, dostlarımıza, Homer Kitabevi'nin katkılarına ve aynı zamanda Olba kazı ekibine borçluyuz.

Geniş bir zaman dilimine ait malzeme ve sonuçları içeren *Seleucia*'nın bu yılki yedinci sayısını da beğeneceğinizi ümit etmekteyiz. Alışlageldiği gibi, bu sayıda da Olba kazılarına ait malzemenin de tanıtıldığı birçok makale yer almaktadır.

Seleucia'nın yedinci yılında yayın hayatını sürdürmesinde katkıları olan yazarlarımıza, okuyucularımıza, bizi destekleyen dostlarımıza, Homer Kitabevi'ne ve değerli sahibi Ayşen Boylu ve dergimizin yayına hazırlanmasında sabır ve özveriyle çalışan Sinan Turan'a teşekkürlerimizi sunarız.

Editörler:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

PREFACE

The editorial board is glad to present the seventh issue (2017) of *Seleucia* and proud to announce that our journal was recognized by ULAKBİM of the Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) as a TR Index Scientific Journal starting from the sixth issue (2016). We owe this success to our contributors, friends and Homer Books as well as the archaeological excavation team of Olba.

We hope you would be interested in and enjoy the seventh issue of *Seleucia* containing articles presenting material and results from a large scope of time. As usual, in this issue you will find a number of articles that will present the material from Olba excavations.

We wish to express our gratitude for our contributors, friends and Homer Books and its owner Ayşen Boylu and Sinan Turan for their patient and considerate manner during the preparation of our journal.

Editors:

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Emel Erten

Okt. Murat Özyıldırım (MA)

Dr. Tuna Akçay

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. *Seleucia*, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayınlır.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto, baş harfleri büyük harf, metin 10 punto, dipnot ve kaynakça 9 punto ile yazılmalıdır. Çalışmada ara başlık varsa, bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında 9 punto olarak ve en az iki yüz sözcük ile yazılmalıdır. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır.
Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. *Seleucia* features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the name of the article, should be of size 9 points and the minimum word count is 200 words. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows:
Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given.

Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu: Ön Sonuçlar

Emel Erten - Deniz Kaplan*

Öz

Olba Tiyatrosu, geçmişte toprak altındayken, 2010 yılından itibaren yapılan arkeolojik kazılar sonucunda büyük ölçüde ortaya çıkartılmış bulunmaktadır. Yapıdaki kazı ve sağlamlaştırma projeleri halen devam etmektedir. Ancak, şimdiye dek yapılan çalışmalar sonucunda tiyatronun mimari planlaması ve plastiği ile ilgili genel sonuçlara ulaşmak mümkün olmuştur. Bu çalışma, kazılar sonucunda elde edilen ön bilgileri sunmayı amaçlamaktadır. Buna göre, tiyatro Olba'nın Roma İmparatorluk Dönemi'nde kamu yapılarının yoğunlaştığı kent merkezinde yer almaktadır. Güneye bakan yapı, yarım daire planlı cavea, orchestra, proskene, skene elemanlarından oluşmaktadır. Tiyatro dikdörtgen planlı bir skene binası ile bölgedeki geleneğe uygun mimari plastik bezemelere sahip bir *scenae frons*'a sahip bulunmaktadır. Kazılar sonucunda elde edilen verilerden ve bulunan *scenae frons* mimari elemanlarından yararlanılarak, restitüsyonunu yapmak mümkün olmuştur. Buna göre önde toplam on Korinth başlıklı sütun ile biri ortada ve yanlarda birer kapının bulunduğu, aedícula ve nişlerle zenginleştirilmiş bir düzenleme söz konusudur. Olba Tiyatrosu ile ilgili olarak yapılan genel değerlendirme sonucunda, yapının MS 2. yüzyılın ikinci yarısı içinde, bölgede geçerli imar programı dâhilinde gerçekleştirilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mersin, Olba, Doğu Dağlık Cilicia, Tiyatro, Roma Mimarlığı.

---

* Prof. Dr. E. Erten, Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Teknikokullar, Ankara. E-posta: eerten@gazi.edu.tr.

Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan, Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Yenişehir/Mersin. E-posta: denizkaplan@mersin.edu.tr.

The Preliminary Results on the Olba Theater in the Light of Archaeological Excavations

Abstract

The archaeological excavations carried out at Olba since 2010 have mostly unearthed the previously buried remains of the theater of the ancient city. As the excavation and consolidation project at the building progress, more information on the planning and architectural decoration of the theater is available. This study aims to provide the preliminary results of the recent excavations at the site. The theater is located at the civic center of the Roman Imperial Olba and faces southward. The building consists of a semi-circular cavea, orchestra, proscene and scene. The scene building has a rectangular plan and the *scenae frons* reflects the architectural tradition of the region with its ornamentation and design. The architectural material discovered during the excavations provided sufficient data in order to make a restitution of the *scenae frons*. The design of the *scenae frons*, enriched by a series of aediculae and niches, has three gates, one at the center and two at the sides and exhibits a composition of ten Corinthian columns. The general evaluation of the present data on the theater at Olba reveals that the building was a product of a public architectural project carried out at the region in the second half of the AD 2nd century.

Keywords: Mersin, Olba, East Rough Cilicia, Theater, Roman Architecture.

Giriş

Olba'da Roma İmparatorluk Dönemi kent dokusu içinde bir tiyatrunun varlığı ilk kez sadece bir sözcükle 19. yüzyılda kente gelen J.T. Bent'in yaptığı tanımlama kapsamında kaydedilir¹. Daha sonra, J. Keil ve A. Wilhelm tarafından kentte yapılan arazi çalışması ardından 1931'de yapılan yayında da kısaca tiyatrodan söz edilerek, çok basit bir çizim de buna eklenir². Bunu izleyen yıllarda yapılan yayınlarda ise tiyatrodan ender olarak ve ayrıntılara girmeden söz edilmektedir³. Ancak, Olba'da başlatılan arkeolojik yüzey araştırması ve kazı çalışmaları sonucunda

---

1 Bent 1891, 222.

2 Keil-Wilhelm 1931, 81, fig. 102.

3 MacKay 1976, 642; Ünal-Girginer 2007, 499.

tiyatronun mimari özellikleri, tarihlemesi konusunda detaylı arkeolojik verilere ulaşmak mümkün olmaktadır.

Olba kazıları öncesinde büyük ölçüde toprak altında bulunan tiyatronun günümüzde tümüyle olmasa bile, çoğunluğu ortaya çıkartılmış durumdadır. Kazıların ilerlemesi ile birlikte ortaya çıkan binanın yapısal sorunların da çözümlenmesine çalışılmakta; özellikle skene'de yapılan sağlamlaştırma işlemleri sayesinde yapının ayakta kalması için önemli adımlar atılmış bulunmaktadır⁴.

Henüz kazı çalışmaları tamamlanmamış olan Olba tiyatrosu mimarisi ve mimari plastiğine ilişkin elde bilgilendirici veriler bulunmakta ve bunların değerlendirilmesi bazı ön sonuçlara ulaşmayı olanaklı kılmaktadır. Bu çalışmadaki amaç da mevcut arkeolojik verilerden yola çıkarak, Olba tiyatrosu mimarisi ve mimari plastiği ile ilgili ön sonuçları duyurmaktır.

Anadolu'daki Yunan ve Roma tiyatroları, onların mimarileri ve dekorasyonları konusunda yapılan genel çalışmalarda genellikle Kilikia'daki örneklerin ele alınmadığı görülmekte; bölgenin tiyatro mimarisi gösterdiği ortak özelliklerle ilgili ayrıntılı ve bağımsız bir değerlendirmelerin henüz yapılmamış olduğu da dikkati çekmektedir⁵. Buna bağlamda Olba'ya yakın iki merkez olan Olba Diocaesarea (Uzuncaburç) ve Elaiussa Sebaste (Ayaş) tiyatroları konusunda ayrıntılı mimari değerlendirmelerin yakın zamanda yayınlanmış olmaları önem kazanmaktadır⁶. Bu yayınlarda bulunan bilgilere Olba tiyatrosu ile ilgili olanların da eklenmesi, Doğu Dağlık Cilicia tiyatro mimarisi ile ilgili değerlendirmeler yapabilmeyi de sağlayacaktır.

Konum

Tiyatro, yaklaşık 50 m. yükseklikteki Olba akropolisinin kuzeybatı yamacında yer almakta ve cavea'sı Güney'e bakmaktadır. Yapı, Olba'ya Limonlu ırmağı üzerindeki Kızılgeçit kaynağından su iletimini sağlayan hidrolik sistemin ulaştığı son nokta olan anıtsal çeşme (nymphaeum) ile olası bir Roma hamam yapısının hemen yanında yer almaktadır (Lev. 1).

Olba Roma İmparatorluk Dönemi yerleşim alanı içinde bu kesim, aynı zamanda kente Diocaesarea'dan gelen antik yolun ulaştığı yerdir. Burada yüzeyde bulunan bazı mimari elemanlar, sütunlu bir caddenin de bulunabi-

4 Olba tiyatrosunun rölövesi, koruma projesi, rapor ve teknik şartnamesi Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 28.11.2012 gün ve 1557 sayılı kararı ile onaylanmış bulunmaktadır.

5 Ferrero 1990.

6 Spanu 2011; Spanu 1999, 189-207.

leceğini düşündürmektedir. Aynı alanda yer alan kilise kalıntısının altında bir Roma tapınağının da bulunabileceği de önerilmekte; bütün bu veriler, tiyatronun Olba'nın yerleşim dokusu içindeki merkezi konumunu yansıtmaktadır.

Tiyatroda Arkeolojik Kazılar

Olba'da 2001 yılında başlatılan yüzey araştırmaları ile tiyatro ile ilgili ilk ön sonuçlar elde edilmeye başlanmış; hatta skene alanında kazı öncesinde yapılan jeofizik çalışmayla buradaki kütlenin varlığı tespit edilmiştir. Tiyatronun Doğu kesiminde 2010 yılında başlatılan kazılar sonucunda skene binası, proskene, orchestra ve cavea'nın büyük kısmı T-1'den T-23'e kadar adlandırılan açmalarla ortaya çıkartılmış bulunmaktadır (Lev. 2).

Olba tiyatrosunun Batısı'ndan geçen ve skene, proskene ve cavea'nın bir kısmının üzerinden bir toprak yol geçmektedir (Lev. 3). Bu yolun kadastral haritalar üzerinde işlenmiş olması, kazı başkanlığı tarafından kaldırılarak, buradaki kazıların sürdürülmesini güçleştirmiştir. Ancak, Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan 2017 yılında çıkartılan bir kararla arkeolojik kazıların bu alanda da devam ettirilmesi olanaklı kılınmıştır⁷. Böylece, 2017 kazı döneminden itibaren tiyatronun tümünün ortaya çıkartılarak, yapının planlamasıyla ilgili cevap bekleyen bazı bilimsel soruları da yanıtlanmak mümkün olacaktır.

Boyut

Olba Tiyatrosu boyutları bakımından başta yakın benzeri Diocaesarea Tiyatrosu olmak üzere Anadolu'daki birçok orta boyuttaki (cavea çap ölçüleri yaklaşık 60 m. olan) tiyatro yapısından daha küçüktür.

Cavea çapı yaklaşık 37 m. olarak hesaplanan Olba Tiyatrosu'nun, izleyici kapasitesi 3361 kişi olarak belirlenen Diocaesarea Tiyatrosu'ndan çok daha az izleyici alabildiğini belirlemek mümkündür.

Mimari Plan

Güneye bakan bir cavea, yarım daire planlı orchestra, proskene ve dikdörtgen planlı skene elemanlarından oluşan Olba tiyatrosu, genel çizgi-

---

7 Adana Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 21.02.2017 gün ve 7476 sayılı kararı. Olba Tiyatrosu sağlamlaştırma projesi Mimar Onur Karahan ve Ahmet Mutlu tarafından hazırlanmıştır ve uygulaması devam etmektedir. Tiyatronun mimari çizim ve restitüsyon çalışmaları ise Mimar Burak Yazıcı tarafından yürütülmektedir.

leriyle Roma İmparatorluğu'nun eyaletlerinin taşra kentlerinde yer alan yüzlerce örnekten biri olarak tanımlanabilir. Ancak, yapının mimarisinin ayrıntılarının ve mimari plastiğinin incelenmesi, onun sahip olduğu "bölgesel/yerel" özelliklerle, Roma İmparatorluğu'nun Doğu yarısına özgü "genel" özellikler konusunda ayrıntılı bilgilere sahip olmayı mümkün kılacaktır (Lev. 4-5).

Olba Tiyatrosu eldeki arkeolojik verilere göre, *summa cavea* (üst cavea) ve *ima cavea* (alt cavea) olmak üzere iki kısımdan oluşan Diocaesarea Tiyatrosu'ndan farklı olarak tek parça halinde bir cavea'ya sahip bulunmakta ve bunu geniş (yaklaşık 1.80 m) bir koridora sahip *analemma* duvarı sınırlamaktadır. Analemma duvarı ise yaklaşık 0.60 m. genişliğindedir.

Yapılan ön çalışmalarda doğal eğim üzerinde yer alan Olba tiyatrosu caveası üzerinde dört *cunei* bulunduğu belirlenmektedir. Bunlar birbirlerinden beş merdiven sırasıyla (*scalaria*) ayrılmaktadır. Bu merdivenlerin genişlikleri 0.45 m. olarak ölçülmekte ve her bir basamağı yaklaşık 0.20 m. yükseklikteki 12 basamaktan oluştuğu belirlenmektedir. Cavea üzerinde bir geçit tünelinin (vomitorium) olduğunu gösteren izler bulunmaktadır. Bu eleman Diocaesarea tiyatrosunun da sahip olduğu üç vomitorium elemanının bir benzeri olmalıdır.

Olba Tiyatrosu skene ve proskene elemanlarının önemli bir bölümü kazılar sonucunda ortaya çıkartılmış bulunmaktadır (Lev. 6). Buna göre, proskene, yaklaşık 4.70 m. derinliğe sahip bulunmaktadır. Proskene batı kesiminin kazısı tamamlanmadığı için tam bir genişlik ölçüsü vermek mümkün olmamakla birlikte, bu ölçünün 23 m. kadar olması gerekmektedir. Proskene tam dikdörtgen planlıdır (Lev. 7). Proskene zemininin ahşap hatıllarla kapatılarak bir yüzey oluşturulduğu kazılar sırasında ortaya çıkartılan karşılıklı hatıl deliklerinden anlaşılmaktadır (Lev. 8).

Proskene, orchestra'dan *frons pulpitum* ile ayrılmaktadır. Bu eleman iki sıra halinde üst üste yerleştirilen kireçtaşı bloklardan oluşmaktadır. Bu blokların üst sırasının yüksekliği 53 cm., alt sırasının yüksekliği ise 55 cm. olarak belirlenmektedir. Böylece *frons pulpitum* yüksekliği 1.08-1.10 m. civarındadır. Bu alanda şimdiye dek yapılan kazılarda yukarı sıraya ait 17, aşağı sıraya ait 16 kireçtaşı blok ortaya çıkartılmıştır. Söz konusu elemanın sahip olduğu profil de kaydedilmiş, çizimi yapılmış bulunmaktadır. *frons pulpitum* batı kesiminin tiyatronun üzerinden geçen yolun kaldırılmasıyla kazısının mümkün olması halinde daha hassas olarak ölçülerinin belirlenmesi mümkün olacaktır (Lev. 6).

Olba tiyatrosu skene'si 23 x 4.70 m. boyutlarında, dikdörtgen planlı ve tek katlı bir yapıdır. Yerel kireçtaşı blokların rektagonal teknikte

örülmesiyle oluşturulan skene binasının orchestra'ya bakan yüzü 1.40 m. derinliğinde bir *scenae frons* düzenlemesine sahip olup, bu cephe üzerinde biri merkezde ve ikisi iki yanda olmak üzere üç ayrı kapı bulunmaktadır. Birer büyük kireçtaşı bloktan oluşan ağır lentolara sahip bu kapıların genişlikleri yaklaşık 1.64 metre ölçüsüyle birbirine eşittir (Lev. 6).

Mimari Plastik Elemanlar (*Scenae Frons*)

Olba tiyatro kazıları *scenae frons* düzenlenişi konusunda da kesin arkeolojik veriler sunmaktadır. Tiyatronun hemen bütün mimari plastik elemanlarını da barındıran *scenae frons* simetrik olarak yerleştirilen birer yarım daire planlı aedícula ile ikişer dörtgen nişten oluşan ve Korinth düzeninde toplam on sütunun yer aldığı bir düzenlemeye sahip bulunmaktadır (Lev. 9).

Scenae Frons, tiyatro yapısının sahip olduğu mimari plastik bezemeler, bunların stili, tarihlemesi konusunda en bilgilendirici elemanı oluşturmaktadır. Yaklaşık doğu-batı doğrultusunda uzanan bu cephe üzerinde, Batı Kapısı – Dikdörtgen Niş – Yarım Daire Aedícula – Dikdörtgen Niş – Orta Kapı (*Valva Regia*) – Dikdörtgen Niş – Yarım Daire Aedícula – Dikdörtgen Niş – Doğu Kapısı dizilimi genel planlamayı oluşturmaktadır.

Bu elemanların önde çıkıntı yapan podiumlar üzerinden yükselen Korinth başlıklı on sütun ile tek katlı bir cephe meydana getirdikleri anlaşılmaktadır (Lev. 9). Sahne binası içinde ve yakın çevresindeki kazılar sırasında bulunan sütun başlıkları birbirlerine benzer ölçülere sahiptirler (Lev. 10-11)⁸. Gövdeleri kireçtaşından yapılmış olan sütunların Attik-Ion tipi kaidelere sahip buldukları saptanmaktadır. Sütun gövdeleri de yivsiz ve yine kireç taşındandır. Tümü korunmuş bir sütun gövdesi bulunmadığından, sütun yüksekliğini hesaplayarak belirlemek gerekmiştir. Buna göre sütun gövde yüksekliğinin 3.20 m. kadar olması gerekmektedir. Toplam sütun yüksekliği ise Roma mimarisindeki kabul edilen oranlar⁹ ile kurgulanınca yaklaşık 4 metredir. Bu ölçü, Diokaisareia Tiyatrosunun *scenae frons* cephesindeki sütun tasarımı ile benzerdir.

Olba tiyatrosu *scenae frons* Korinth başlıklarının günümüze ulaşan tüm örneklerinde mermer malzemenin kullanıldığı belirlenmektedir. Kazılar sonucunda saptanan toplam altı başlık bulunmaktadır. Bunla-

8 Yükseklik: 48 cm Alt çap: 34 Üst gen.: 54x56 cm.

9 Roma mimarisi standart ölçüleri ve oranlar için bkz. Jones 2000, 145 vd.

rın hepsinin aynı işleniş ve stil özellikleri gösterdikleri görülmektedir. Farklı stillerde ve malzemeden yapılmış Korinth başlıklarının yer aldığı Diocaesarea Tiyatrosu'ndan farklı olarak, Olba tiyatrosunda tek tipte ve tek malzemeden (mermerden) yapılmış Korinth sütun başlıklarının kullanılmış olması dikkat çekicidir.

Başlıklar, kalathos ve abakus bölümünden oluşmaktadırlar. Kalathos üzerinde iki sıra yaprak çelengi, caulis kökü, destek ve kaplama yaprakları, heliks, volütler ve kalathos dudağı yer almaktadır. Abakus ise, levha ve taç kısmından oluşmaktadırlar. Başlıkların abakus uçları, heliks ve volütleri ve abakus çiçekleri genel olarak tahrip olmuşlardır.

Akanthus yaprakları, kalathos yüzeyini tamamen sarmaktadır. Alt çelenge ait yapraklar, beş dilimden meydana gelmektedir. Alt dilimler üç, orta yaprak dilimleri ise dört parmağa sahiptirler. Taç yaprakları, kırıktır. İri ve geniş yüzeyli parmakların uçları sivridir ve uç kısımdan başlayarak, dilim içerisindeki parmak kanalına doğru ilerlemektedirler. Taç yapraktan başlayan derin ve geniş iki kanal, yaprağın orta kısımlarına kadar inmektedir. Dilimler arasındaki gözler, dikdörtgen yarıklar biçimindedir. Alt ve orta çelenge ait yaprakların parmak uçları, komşu yaprakların parmak uçlarıyla birleşmektedir. Birleşme alanlarında üçgen, baklava dilimi ve dikdörtgen şekilli geometrik boşluklar oluşmuştur. Üst çelengin yaprakları, alt çelengin yapraklarıyla tamamen benzerdir. Üst çelenge ait yaprakların arasında caulisler bulunur. Bunlar üçgen prizması formundadırlar. Kaplama yaprakları ayrıntılı çalışılmamıştır ve destek yaprağının sadece formu işlenmiş, detayları çalışılmamıştır. İç kaplama yaprakları ve kalathos dudağı arasında bulunan heliksler, tıknaz ve basıktır. Volütler ise kalathosu aşarak, abaküs üzerinde sarmal yapmaktadırlar ve dış kaplama yaprakları üzerinde durmaktadırlar.

Olba Tiyatrosu Korinth başlıkları, yaprakların kalathos yüzeyini tamamen sarmaları ve parmak uçlarının birbirlerine dokunmaları, yarıklar şeklinde gözler, iri ve geniş parmak yüzeyleri ve dilimler içerisindeki derin ve geniş kanallar ve onlar sayesinde ulaşılan ışık-gölge etkisi bakımından geç Antoninuslar ve Severuslar Dönemi başlıklarının stil özelliklerine sahiptir. Bunun yanı sıra dört parmaklı orta yaprak dilimleri, Aphrodisias Dekorasyon Okulu'nun tipik özelliği olarak kabul edilmektedir¹⁰.

Fischer, İsrail ve çevresindeki Korinth başlıklarını incelediği çalışmasında, yukarıda tanımlanan yapılan stil özelliklerine sahip benzer baş-

10 Fischer 1990, 42; Kadıoğlu 2006, 158. Aphrodisias Dekorasyon Okulu'nun kapsamlı bir değerlendirmesi için bk. Heilmeyer 1970, 97-101.

lıkları Tip IV altında ele alarak, Marcus Aurelius-Septimius Severus zamanına tarihlenmiştir¹¹. Ayrıca benzer örnekler Stratonikeia'daki Kapıya ve Nymphaion'a¹², Nysa'daki tiyatroya¹³ ve Roma'daki İmparator Sarayları'nın Hippodromu'na¹⁴ aittir. Söz konusu benzer stil özelliklerine sahip akanthuslar, kompozit ve Korinth başlıkları üzerinde bulunmakta ve yukarıda sayılan yapılar Severuslar Dönemi'ne veya MS 180-200 yıllarına tarihlenmektedirler.

Kilikia Bölgesi'nde de Olba Tiyatrosu sahne binası başlıklarına benzer örnekler görmek mümkündür. Bunlar Korykos¹⁵, Elaiussa Sebaste¹⁶, Soloi-Pompeïopolis¹⁷ ve Syedra'daki sütunlu caddelerde ve Diocaesarea tiyatrosunda'da bulunurlar. Söz konusu benzer örneklerden Dağlık Kilikia içerisindeki Syedra ve Diocaesarea'dakiler yazıtları sayesinde tarihlenmektedirler. Syedra Sütunlu Caddesi, yazıtları sayesinde MS 212 yılından sonraya, MS 3. yüzyılın ilk çeyreği içine tarihlenmektedir¹⁸. Diocaesarea Tiyatrosu Sahne binası ise kesin olarak MS 164-165 yılına tarihlenmektedir¹⁹.

Olba ve Diocaesarea tiyatroları *scenae frons* başlıkları sadece stil bakımından değil, aynı zamanda başlıkların ölçüleri bakımından da birbiriyle tamamen uyumludur²⁰. Bu konudaki bir diğer ortak özellik ise, her iki tiyatronun da benzer sütun başlıklarının mermerden yapılmış olmalarıdır. Kilikia'ya MS 2. yüzyıldan başlayarak bir yenilik olarak ithal taş malzemenin girdiği öne sürülmekte; çeşitli mermer tipleri ile granitin bölgede uygulamalarının saptandığı belirlenmektedir²¹. Bu bağlamda, Olba tiyatrosu mermer Korinth başlıklarının da ithal edilerek, bölgeye ulaştırılmış olduklarını düşünmek olası görünmektedir. Bu başlıkların işleniş ve boyut bakımından yakın benzerleri olan Diocaesarea tiyatrosu Korinth sütun başlıklarının Ege kökenli (belki Aphrodisias) oldukları ve bu bölgedeki bir limandan yola çıktıktan sonra, ilkin Seleucia ad Calycadnum limanına ulaştığı, sonra da Diocaesarea'ya ulaştıkları önerilmektedir²².

11 Fischer 1990, 46-48 Taf.24-25.

12 Mert 2008, 261.266 Abb. 232; Mert 2005, 246 Abb. 9.

13 Kadioğlu 2006, 119-120 Taf. 31.5.

14 Freyberger 1990, 126-129 Taf. 45.3.

15 Kaplan 2013, 79-80

16 Spanu 2011, Pl. 48.3.

17 Peschlow-Bindokat 1975, 373-391.

18 Karamut 1997, 52; Karamut 1999, 143.

19 Başal 1995, 312; Spanu 2011, 76-82 Pl. 48.1.

20 Spanu 2011, 56-59.

21 Spanu 2013, 101

22 Spanu 2011, 77. Söz konusu Korinth başlıkları konusundaki bir diğer varsayım ise, bunların

Korinth düzenindeki sütun başlıklarının mermerden olmasına karşılık Olba tiyatrosu *scenae frons* baştabanı tümüyle kireç taşı bloklar kullanılarak inşa edilmiştir. Olasılıkla tek bloktan oluşan bir arşitrav-friz elemanı ile bunun üzerindeki bir korniş blokundan oluşmaktadır . Olba tiyatrosu kazılarında çok sayıda korniş bloku parçasına rastlanmış olmasına karşın, arşitrav-friz bloklarına şimdiye dek yapılan yüzey araştırması ve kazı çalışmalarında sadece bir adet rastlanmıştır (Lev. 12). Girintili çıkıntılı olmadığından devşirilerek kullanılmaya elverişli arşitrav-friz bloklarının sonraki dönemlerde devşirilerek başka yapılarda kullanılmış oldukları düşünülmektedir. Arşitrav-frizler üzerinde ise simalı konsollu kornişler yer almaktadır. Bunlar ion kymationları ile başlar ve ardından dış sırası yer alır. Onun üzerinde lesbos kymationu bulur. Konsolların çevresi ion kymationları ile bezelidir. Konsolların alt yüzeyleri akanthus ve palmetler ile kaplıdır. Konsollar arasında ise çok sayıda kaset bulunur ve içlerinde farklı karakterde bitkisel süslemeler (rozetler, nar bezemeleri) yer alır. Korniş alını, dil sırası ile bezelidir. Simada ise palmetler bulunur (Lev. 13).

Tarihleme

Olba tiyatrosunun tarihlenmesi konusunda öneride bulunurken, öncelikle yapının mimari planlaması ve dekorasyonu bakımından hemen yakınındaki Diocaesarea Tiyatrosu ile yakın benzerlik gösterdiğini belirtmek gerekir. Olba ve Diokaisareia Tiyatro Sahne binası başlıkları sadece stil bakımından değil, ayrıca başlıkların ölçüleri bakımından da birbiriyle tamamen uyumludur²³. Bu dikkat çekici benzerlik, Olba Tiyatrosu sahne binası ve Diokaisareia Sahne binasının benzer bir yapı programı dâhilinde inşa edilmiş olduğunu düşündürmektedir.

Bu kapsamda Diocaesarea'daki tiyatronun bir yazıtla kesin tarihlenmesinin yapılabilmesi, Olba tiyatrosunun da tarihlenmesi için de önem taşımaktadır. Diocaesarea tiyatrosuna ait sahne binası arşitravları üzerindeki yazıtta MS 161-169 yılları arasında bir arada hüküm süren Marcus Aurelius – Lucius Verus'un ortak adları olan *Armeniacus* ifadesi yer almakta ve böylece yazıt hassas bir tarihlendirmeye MS 164-165 yılına verilmektedir.

tamamlanmadan yola çıkarıldıkları ve son detaylarının gittikleri yerde işlenmek üzere üretilmiş olmalarıdır (Spanu 2003, 29).

23 Spanu 2011, 56-59.

Sonuç

Olba tiyatrosu mimarisi ve özellikle de mimari plastiğinin incelenmesi sonucunda bu yapının MS 2. yüzyılın ikinci yarısı içinde, bölgede geçerli imar programı dâhilinde gerçekleştirilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle İmparatorlar Marcus Aurelius ve Septimius Severus'un Doğu'ya gösterdiği özel ilgileri sayesinde bölgede etkin bir yapı programının gerçekleştirilmiş olduğu anlaşılmaktadır²⁴.

Olba tiyatrosunu komşu Diocaesarea tiyatrosu ile karşılaştırmak ve aralarında yakın benzerlikler bulmak olasıdır. Bu yapılar, aynı zamanda inşa edilen ve ortak mimari zevk ve ilkeler bağlamında oluşturulan biri büyük, diğeri küçük iki tiyatro olarak değerlendirilmelidir.

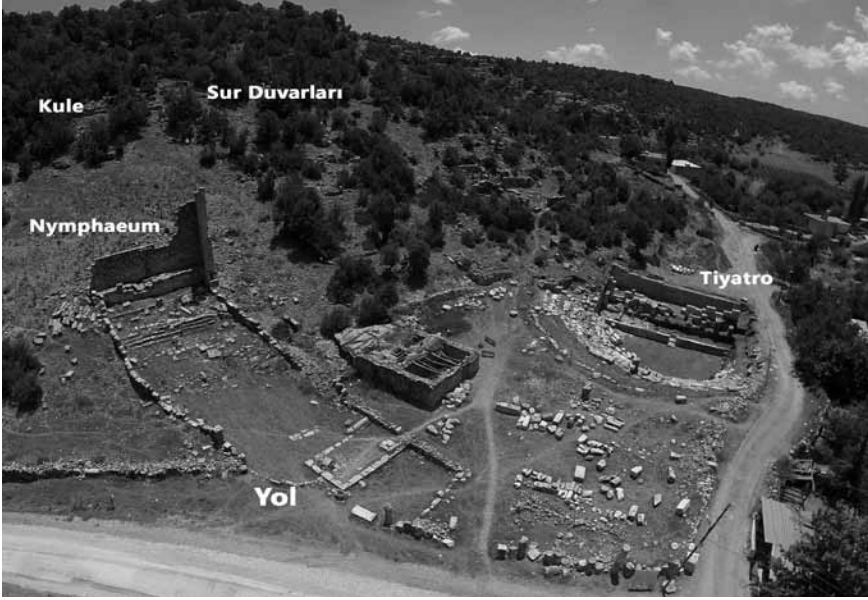
Her iki tiyatronun da *scenae frons* mimari plastik elemanlarında yerel malzeme (kireçtaşı) ve yerel işçilik ve zevk kullanılırken; "ithal" olduğu düşünülen mermer sütun başlıklarında dönemin genelinde egemen olan ve çok daha geniş bir yayılımı bulunan işçilik ve malzemenin söz konusu olduğu belirlenmektedir. Her iki merkezin de benzer malzemeyi dış pazardan talep ederek, benzer amaçlarla kullandıkları anlaşılmaktadır.

Sadece Hellenistik Dönem'de değil, Roma İmparatorluk Dönemi'nde de görkemli anıtlarıyla, tapınaklarıyla, sütunlu caddeleriyle önemli bir dinsel merkez özelliğini koruyan Diocaesarea'da daha büyük boyutta bir tiyatronun yapılmış olması doğal karşılanmalıdır. Bu yapı ile çağdaş olmak üzere, günlük yaşantının sürdürülmekte olduğu Olba'da aynı imar programı çerçevesinde daha küçük boyutlu bir tiyatronun inşa edilmiş olduğu belirlenmektedir. Bir yandan sergilediği yerleşim modeliyle tarıma dayalı bir yaşamın geçerli olduğu Olba'da bir yandan da tiyatronun yapıldığı tarihlerde seçkin bir yaşam tarzının da geçerli olduğunu kentlinin sahip olduğu gelişkin hidrolik sistem ve 2015 yılı kazılarında ortaya çıkartılan mozaik taban açıkça göstermektedir. Lüksün, rahat yaşamın, zenginliğin simgelerini taşıyan mozaik²⁵, kentlinin yaşantısında tiyatronun yerini ve anlamını da ortaya koymakta, doğrulamaktadır.

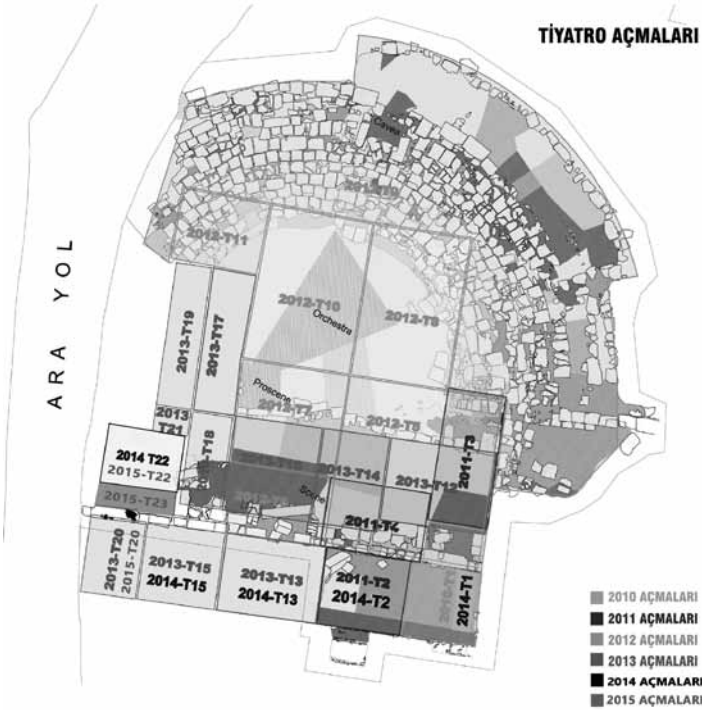
---

24 Kaplan 2011, 111.

25 Mozaikler için bkz. Erten 2016, 61-92.

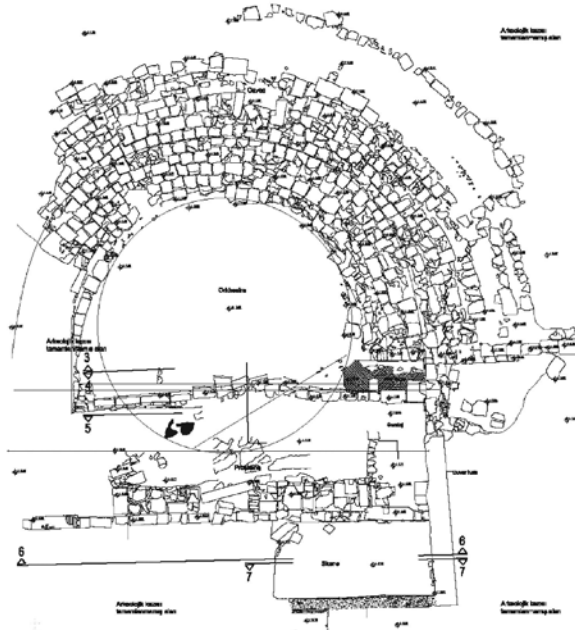
Levha 1

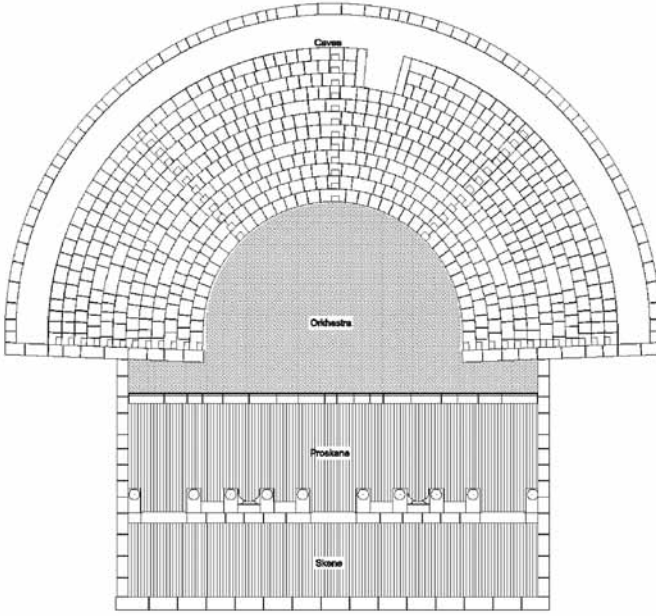
Levha 2

Levha 3

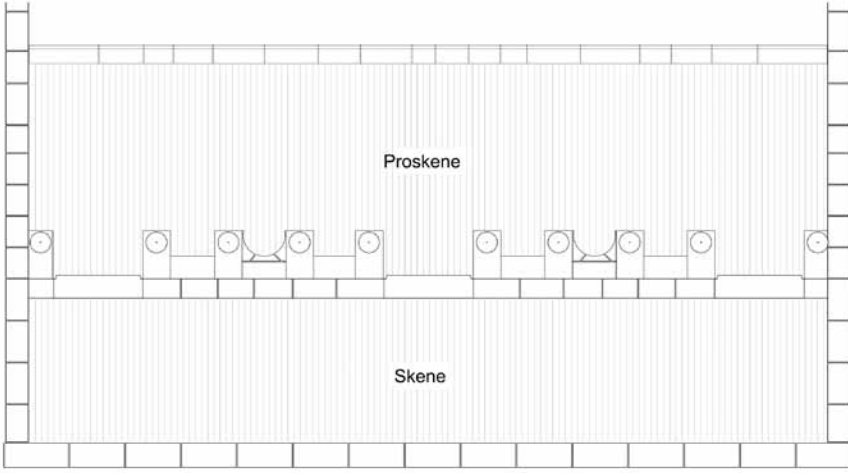
Levha 4

Levha 5

Levha 6

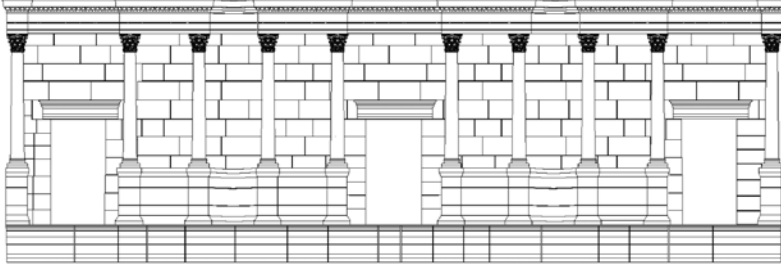

Levha 7

Levha 8

Levha 9

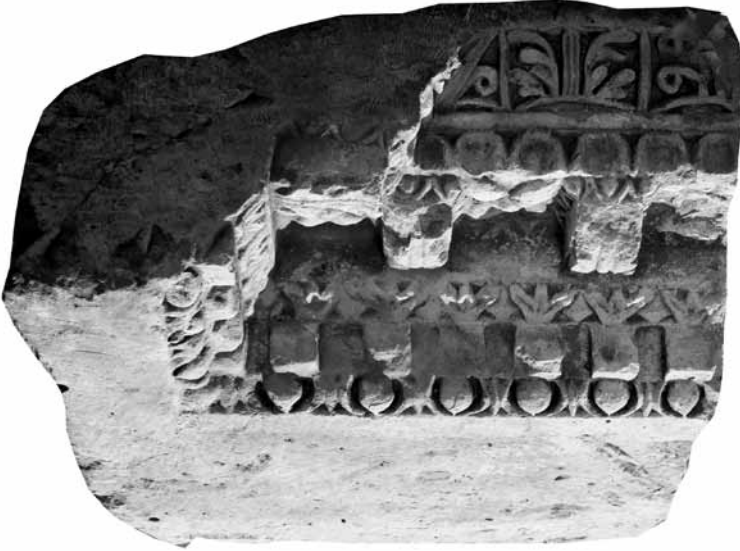
Levha 10

Levha 11

Levha 12

Levha 13

Kaynakça

Başal 1995

Ş. Başal, "Uzuncaburç Tiyatrosu 1993 Çalışmaları", MKKS V, 311-320.

Bent 1891

J. T. Bent, "A journey in Cilicia Tracheia", Journal of Hellenic Studies XII, 206-224.

Erten 2016

E. Erten, "Olba 2015 Kazılarında Yeni Bir Buluntu: Roma Mozaïği", Seleucia VI, 61-92.

Ferrero 1990

D. de B. Ferrero, Batı Anadolu'nun Eski Çağ Tiyatroları, (çev. E. Özbayoğlu), Ankara.

Fischer 1990

M. L. Fischer, Das korintische Kapitell im Alten Israel in der hellenistischen und römischen Periode: Studien zur Geschichte der Baudekoration im Nahen Osten, Mainz.

Freyberger 1990

K. S. Freyberger, Stadtrömische Kapitele aus der Zeit von Domitian bis Alexander Severus: Zur Arbeitweise und Organisation stadtrömischer Werkstätten der Kaiserzeit, Mainz.

Heilmeyer 1970

W. Heilmeyer, Korintische Normalkapitelle, Heidelberg.

Jones 2000

Kr. M. W. Jones, Principles of Roman Architecture, Yale.

Kadioğlu 2006

M. Kadioğlu, Die scanae frons des Theaters von Nysa am Mäander, Forschungen in Nysa am Mäander 1, Mainz.

Kaplan 2011

D. Kaplan, "Doğu Dağlık Kilikia'da İmar Hareketliliğinin ve Üretim Artışının Nedenleri", Tüba-Ar 11, 17-120.

Kaplan 2013

D. Kaplan, Kilikia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Mimari Süslemeleri (MEÜ. Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mersin.

Karamut 1997

İ. Karamut, "1995 Yılı Syedra antik kenti çevre düzenleme ve kurtarma kazısı çalışmaları", VII. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu Bildirileri, 49-56.

Karamut 1999

İ. Karamut, “Syedra 1997 yılı kurtarma kazısı ve temizlik çalışmaları”, IX. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu Bildirileri, 141-151.

Keil-Wilhelm 1931

J. Keil – A. Wilhelm, “Denkmäler aus dem Rauhen Kilikien”, Monumenta Asia Minoris Antiqua III, Manchester.

MacKay 1976

T. S. MacKay, “Olba (Uğura), Princeton Encyclopedia of Classical Sites, Princeton.

Peschlow-Bindokat 1975

A. Peschlow-Bindokat, “Zur Säulenstrasse von Pompeiopolis in Kilikien”, IstMitt 1975, 373-391.

Spanu 1999

M. Spanu, “Il Teatro”, Elaiussa Sebaste I – Campagne di Scavo 1995-1997 (ed. E. Equini Schneider), Roma, 189-207.

Spanu 2003

M. Spanu, “Roman Influence in Cilicia Through Architecture”, OLBA VIII (Özel Sayı), 1-38.

Spanu 2013

M. Spanu, “Architectural Decoration in Roman Rough Cilicia: Preliminary Remarks”, Rough Cilicia – New Historical and Archaeological Approaches (ed. M. C. Hoff – R. F. Townsend), Oxford.

Spanu 2011

M. Spanu, The Theatre of Diokaisareia, Berlin.

Ünal-Girginer 2007

A. Ünal – K.S. Girginer, Kilikya – Çukurova – İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul.

Seleucia | Sayı VII | Nisan - Mayıs 2017

Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri B. Yelda Olcay Uçkan - Muradiye Öztaşkın	11	Erken Hıristiyan Literatüründe Yahudiler ve Anti-Semitizm Ulaş Töre Sivrioğlu	235
Arkeolojik Kazılar Işığında Olba Tiyatrosu: Ön Sonuçlar Emel Erten - Deniz Kaplan	29	Zeus Labraundos Kutsal Alanı Su Kompleksi Kazıları Cam Buluntuları Ömür Dünya Çakmaklı	279
Olba Manastırı Kuzey Kilisesi'nden (<i>Diakonikon</i>) Bizans Dönemi <i>Opus Sectile</i> Taban Döşemesi Murat Özyıldırım - Yavuz Yeğin	47	Tripolis'teki 6 No.lu Kaya Mezarı Sabri Arıcı - Aytekin Erdoğan	297
Olba'da Bulunan Sikkeler Işığında Kentin Erken Yerleşim Tarihi Tuna Akçay	69	Seyitömer Höyük Hellenistik Dönem Balık Tabakları Figen Çevirici Coşkun	325
Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh Buluntuları Emel Erten - Emine Akkuş Koçak	89	Aşağı Salat Höyüğü'nden Cam At Rhytonu S. Yücel Şenyurt - Emel Erten - İlkay Aklan	345
Olba Kazısı'nda Ele Geçen Hellenistik Dönem'e Ait Bir Sepet Kulplu Amphora Parçası Erkan Alkaç	113	Kuva-yi Milliye Müzesi'nden Bir Grup Gümüş Venedik Sikkesi Ceren Ünal	363
Sikke Buluntuları Bağlamında Olba'da II. Constantius Dönemi Emel Erten	129	Direkli Mağarası Epi-paleolitik Dönem Yaşamsal Alan Düzenlemeleri Üzerine Bir Değerlendirme Cevdet Merih Ereğ	377
Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Oturan Çıplak Genç Kız Figürinleri Ashıhan Özbay	147	Orta Aras Havzası'nda Bir Orta Tunç Çağı Kalesi: Çalgüneş Ayhan Yardımcıel - Emine Gizlenci	397
Karabel Asarcık'taki Sion Manastırı Mezar Odası ve Bizans Lahitleri Bülent İşler	161	Olba Akropolisi Kuzey Kule Kazısından Ele Geçen Karbonize Ahşap Malzemenin Anatomik Analizi Barbaros Yaman - Ali Akın Akyol - Emel Erten	411
Mimari Plastik Veriler Işığında Erken Bizans Döneminde Side'de Sütunlu Caddelerin Onarımı Şener Yıldırım	187	Olba Kazısı Tiyatro Seramik Buluntuları Arkeometrik Çalışmaları Ali Akın Akyol - Safiye Aydın	421
Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazıları Stratigrafik Değerlendirmesi ve Hellenistik Dönem Pişmiş Toprak Figürinler Fikret Özbay - Ashıhan Özbay	207	Kitap Tanıtımı Ömer Özyiğit'e Armağan Emel Erten	439
Erken Hıristiyanlık Döneminde Zephyrion/Zephyrium Murat Özyıldırım - Muzaffer Yılmaz	225	Kudüs: Bir Şehrin Biyografisi Murat Özyıldırım	447

ISSN 2148-4120

9 772148 412007